קיצור שלחן ערוך — אסור להונות בדברים ולגנב דעת הבריות

כְּשֵׁם שֶׁאוֹנָאָה אֲסוּרָה בְּמִקָּח וּמִמְכָּר, כָּךְ אֲסוּרָה אוֹנָאָה בִּדְבָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ, זוֹ אוֹנָאַת דְּבָרִים. וּגְדוֹלָה אוֹנָאַת דְּבָרִים מֵאוֹנָאַת מָמוֹן, שֶׁזֶּה נִתָּן לְהִשָּׁבוֹן וְזֶה לֹא נִתָּן לְהִשָּׁבוֹן, זֶה בְּמָמוֹנוֹ וְזֶה בְּגוּפוֹ. וְהַצּוֹעֵק עַל אוֹנָאַת דְּבָרִים, נַעֲנָה מִיָּד. וְצָרִיךְ לְזָהֵר בְּיוֹתֵר מֵאוֹנָאַת אִשְׁתּוֹ, שֶׁלֹּא לְצַעֲרָהּ בִּדְבָרִים, לְפִי שֶׁהָאִשָּׁה רַכָּה בַּטֶּבַע, וְעַל צַעַר מְעַט הִיא בּוֹכָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַקְפִּיד עַל הַדְּמָעוֹת, וְשַׁעֲרֵי דְּמָעוֹת לֹא נִנְעָלוּ.

כֵּיצַד הוּא אוֹנָאַת דְּבָרִים. לֹא יֹאמַר לַחֲבֵרוֹ, בְּכַמָּה אַתָּה רוֹצֶה לִתֵּן חֻפָּץ זֶה, וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לִקְנוֹתוֹ. הָיָה אֶחָד מְבַקֵּשׁ לִקְנוֹת תְּבוּאָה, לֹא יֹאמַר לוֹ, לֵךְ אֵצֶל פְּלוֹנִי, וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ לִמְכֹּר. אִם הָיָה חֲבֵרוֹ בַּעַל תְּשׁוּבָה לֹא יֹאמַר לוֹ, זְכוֹר מַעֲשֶׂיךָ הָרִאשׁוֹנִים. אִם בָּאוּ יְסוּרִים עַל חֲבֵרוֹ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, לֹא יֹאמַר לוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ חַבְרֵי אִיּוֹב לְאִיּוֹב, הֲלֹא יִרְאָתְךָ כִּסְלָתֶךָ וְגוֹ', זְכֹר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד, (וְהֵם שֶׁאָמְרוּ לוֹ כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה מְעַוֵּת דְּבָרִים כְּלַפֵּי הַשְּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמִדּוֹתָיו). אִם שָׁאֲלוּ מֵאִתּוֹ אֵיזֶה דְּבַר חָכְמָה, לֹא יֹאמַר לְמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אוֹתָהּ חָכְמָה, מָה אַתָּה תָּשִׁיב בַּדָּבָר הַזֶּה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ שֶׁהֵם צַעַר הַלֵּב.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם כִּנּוּי לְגָנַאי, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא רָגִיל בְּאוֹתוֹ כִּנּוּי, וְאֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ בּוֹ, אִם זֶה כַּוָּנָתוֹ לְבַיְּשׁוֹ, אָסוּר לְקָרֹתוֹ בְּכִנּוּי זֶה, מִשּׁוּם אוֹנָאַת דְּבָרִים.

אָסוּר לִגְנֹב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת (פֵּרוּשׁ לְרַמּוֹת בִּדְבָרִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ חֶסְרוֹן מָמוֹן), אֲפִלּוּ דַּעַת עוֹבֵד כּוֹכָבִים. וְלָכֵן אָסוּר לִמְכֹּר לוֹ בְּשַׂר נְבֵלָה בְּחֶזְקַת שְׁחוּטָה. אִם מוֹכֵר אֵיזֶה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּם, אַף עַל פִּי שֶׁהַדָּבָר שָׁוֶה כְּמוֹ שֶׁהוּא מוֹכְרוֹ לוֹ, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לְהַלּוֹקֵחַ אֶת הַמּוּם (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קפ"ב סָעִיף ד') (וּבְמַתָּנָה לֵכָא מִשּׁוּם גְּנֵבַת דַּעַת).

לֹא יְבַקֵּשׁ מֵחֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ כְּשֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יֹאכַל. לֹא יִתֵּן לוֹ מַתָּנָה כְּשֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יְקַבֵּל, וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, שֶׁהוּא אֶחָד בַּפֶּה וְאֶחָד בַּלֵּב, יַרְאֶה לַחֲבֵרוֹ שֶׁהוּא מְכַבְּדוֹ, וְאֵין כַּוָּנָתוֹ שְׁלֵמָה, אָסוּר, אֶלָּא יְהֵא תָּמִיד פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים, וְיִנְהַג בִּשְׂפַת אֱמֶת וְרוּחַ נָכוֹן וְלֵב טָהוֹר.